

IDENTIFIKACE KULTURNÍCH PAMÁTEK OHROŽENÝCH ŘÍČNÍMI POVODNĚMI A POVODNĚMI Z PŘÍVALOVÝCH SRÁŽEK

V současné době je ohrožení kulturních památek v České republice hodnoceno pouze ve smyslu zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů. Na jeho základě jsou památky zařazovány do tzv. seznamu neohrožených kulturních památek, který je veden Národním památkovým ústavem (NPÚ). Začlenění památky do seznamu probíhá především na základě posouzení jejího stavebnětechnického stavu. V rámci programu NAKI Ministerstva kultury ČR je v současnosti ve spolupráci Výzkumného ústavu vodohospodářského T.G. Masaryka, v.v.i. (VÚV TGM) a NPÚ řešen projekt „Identifikace významných území s kulturně historickými hodnotami

ohrožených přírodními a antropogenními vlivy“. Jeho cílem je vyhodnotit míru potenciálního ohrožení vybraných kategorií památek a chráněných území významnými přírodními, průmyslovými a zemědělskými riziky, a to jednotným postupem pro celé území ČR. V průběhu řešení bude provedeno zatřídění památek dle míry potenciálního ohrožení pro každý hodnocený jev zvlášť, následně bude provedena syntéza všech ohrožení a komplexní zhodnocení památek a chráněných území. Článek představuje nástroje pro identifikaci a hodnocení míry potenciálního ohrožení památek projevy říčních povodní a povodní z přívalových srážek.

Říční povodně

Stanovení míry ohrožení památkové lokality říčními povodněmi vychází z Metodiky tvorby map povodňového nebezpečí a povodňových rizik, která byla vyvinuta ve VÚV TGM v Brně (Drbal a kol., 2012), v rámci procesu implementace povodňové směrnice do legislativních podmínek ČR. Řešení spočívá v hodnocení rizika, resp. povodňového ohrožení semikvantitativní metodou pomocí vhodné zvolené číselné, popř. barevné stupnice. Lokality je přiřazena nejvyšší hodnota míry ohrožení, vyskytující se v ploše památky. Postup byl testován na lokalitě TPR Adamov – Stará Huť.

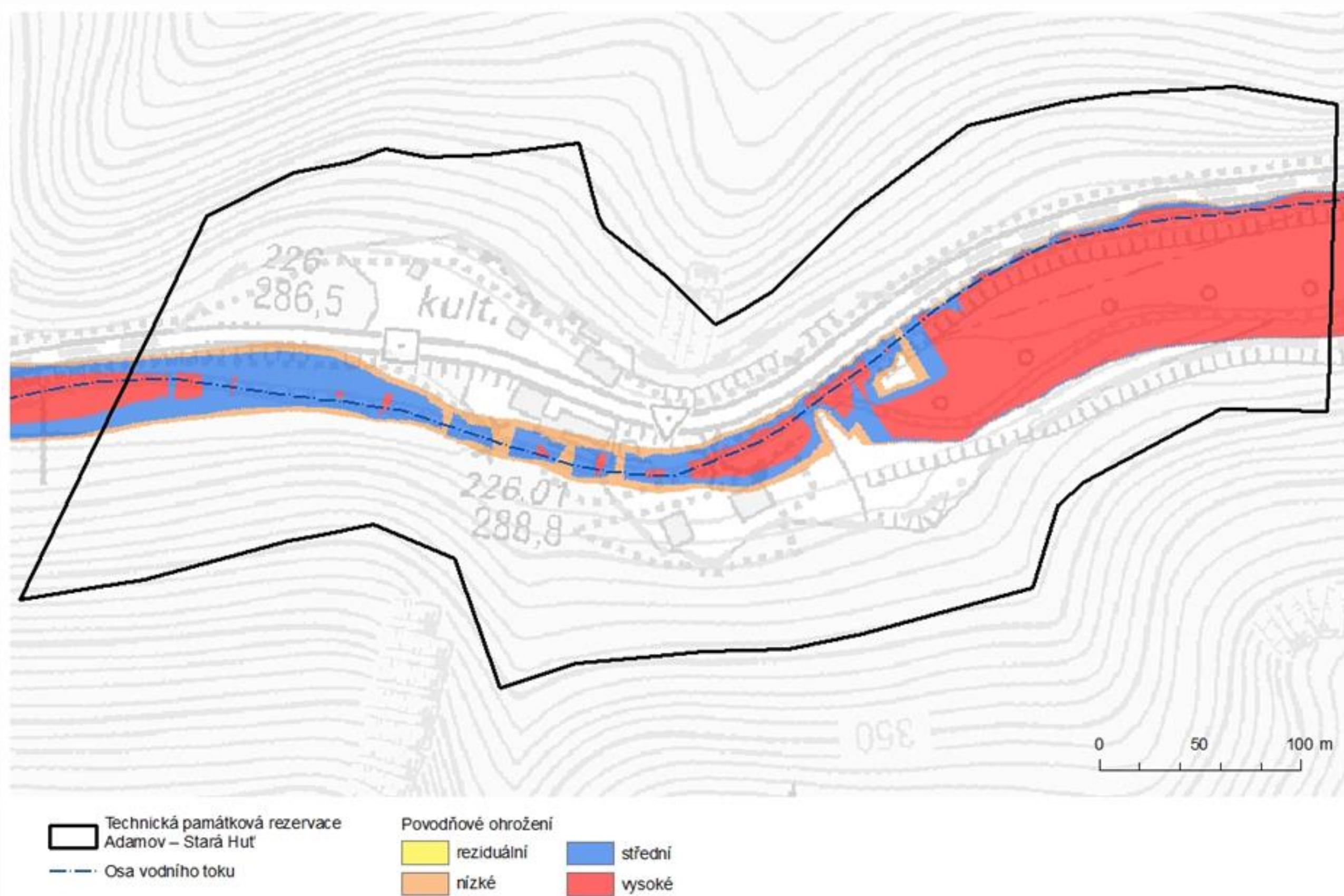
Na základě analýzy existence a dostupnosti potřebných dat byly pro účely řešení definovány tři typy oblastí:

1) Oblasti s tzv. významným povodňovým rizikem

Pro oblasti s tzv. významným povodňovým rizikem, a tedy pro všechny objekty v nich se nacházejících, budou dle termínů povodňové směrnice do konce roku 2013 zhotoveny mapy povodňového nebezpečí, mapy ohrožení a mapy rizik. Tyto budou k dispozici v tzv. centrálním datovém skladu (CDS), který bude v gesci MZP spravovat ČHMÚ. Všechna potřebná data pro hodnocení míry povodňového ohrožení památkových lokalit v těchto oblastech budou tedy k dispozici v CDS.

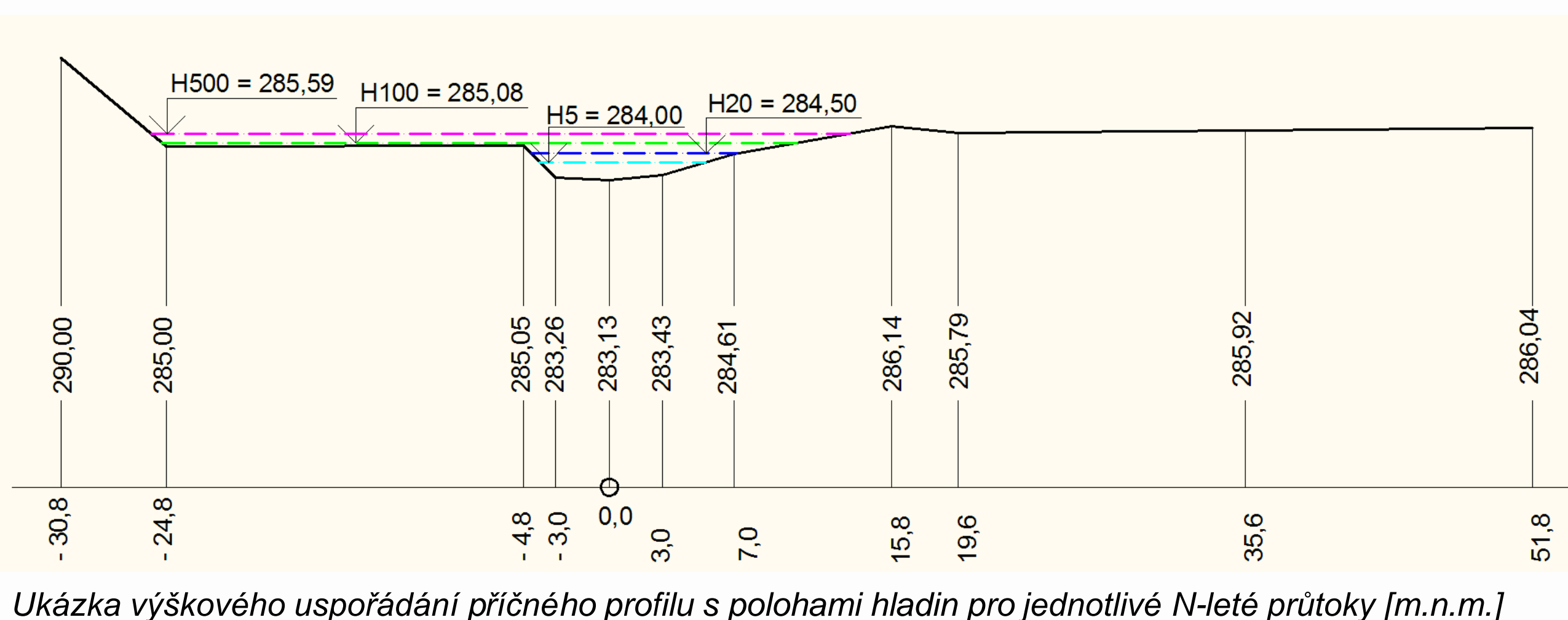
2) Oblasti se známým povodňovým nebezpečím

Jedná se o území s vodními toky, které nebyly identifikovány jako oblasti s tzv. významným povodňovým rizikem, ale jsou pro ně stanoveny a příslušným Vodoprávním úřadem vyhlášeny záplavová území minimálně pro povodňový scénář s dobou opakování 100 let. Povodňové ohrožení je stanoveno na základě hloubek vody získaných z digitálního modelu terénu a příčných profilů s určenou nadmořskou výškou hladiny vody (pomocí programu ArcGIS s extenzí HAZUS FIT Tool), která je odečítána v místech průniku příčného profilu s vyhlášenými hranicemi záplavových území pro jednotlivé scénáře doby opakování průtoku. Dále se postupuje dle metodiky Drbala a kol.

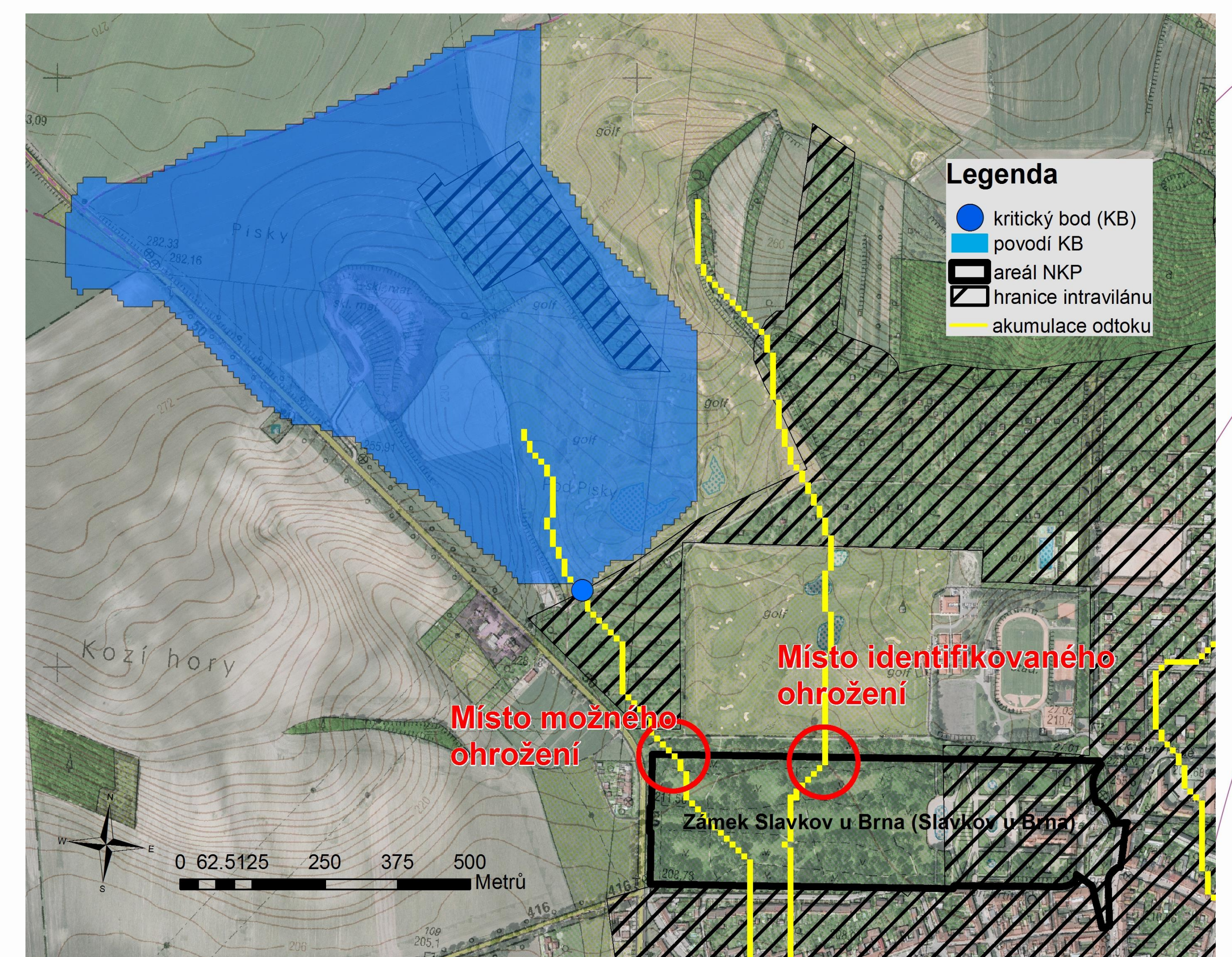
3) Oblasti s neznámým povodňovým nebezpečím

Jedná se o lokality, které nebyly identifikovány jako oblasti s významným povodňovým rizikem, ani neobsahují informaci o rozsahu povodňových rozlivů. Na základě znalostí výškového uspořádání řešeného území (geodetické zaměření) se za předpokladu ustáleného rovnoměrného režimu proudění sestaví měrné křivky příčných profilů a odečtou se nadmořské výšky hladiny vody pro průtoky s dobou opakování 5, 20, 100 a 500 let. Ty dále vstupují do analýzy povodňového ohrožení.

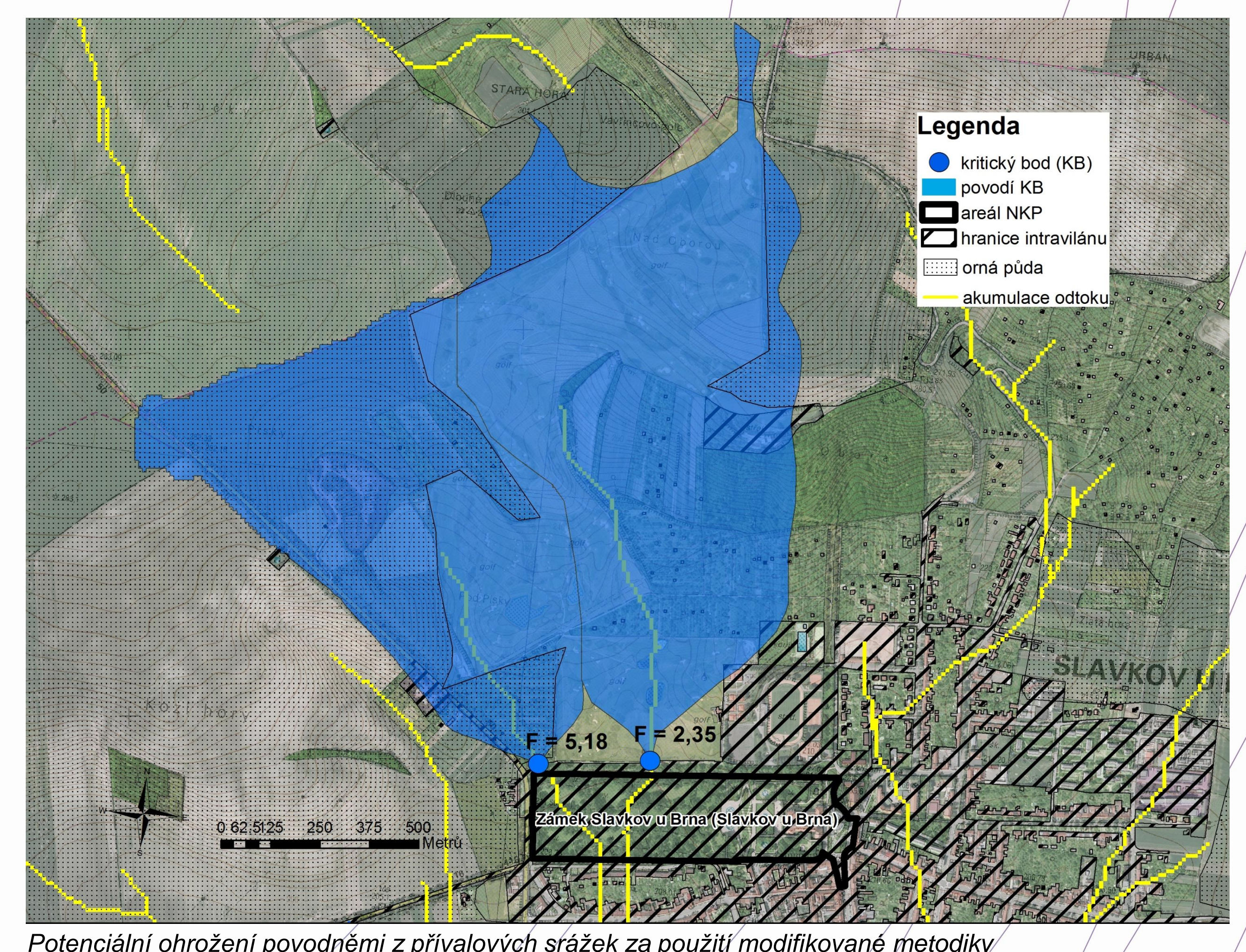
Povodně z přívalových srážek

Při řešení ohrožení projevy povodní z přívalových srážek se vycházelo především z Metodického návodu pro identifikaci kritických bodů (Drbal a kol. 2009), který byl testován na lokalitě NKP – zámek Slavkov u Brna.

Terénním šetřením bylo zjištěno, že lokalizace kritického bodu nekoresponduje s místem identifikovaného ohrožení památky přímo v terénu (narušená zeď zámeckého parku). Proto byla nutná modifikace metodiky, která je založena na:

- záměně podkladové vrstvy tzv. „intravilánů“ za vrstvu tzv. „nových intravilánů“, sestavené z vybraných objektů ZABAGED (areál účelové zástavby, budova blok budov, ostatní plocha v sídlech, okrasná zahrada park, atd.) a vrstvy polygonů NKP, PR a památek UNESCO
- změně v kritériích finálního výběru KB, kde pro povodní se zastoupením orné půdy $\geq 40\%$ byly vybírány přispívající plochy o velikosti 0,15–10,0 km² (původně 0,3–10 km²) a pro povodní se zastoupením orné půdy $< 40\%$, případně ploch zcela zalesněných o velikosti 0,6–10,0 km² (původně 1–10 km²).

KONTAKT:

Ing. Miriam Dzuráková, Ing. František Pavlík, Mgr. Igor Konvit, Ing. Libor Chlubna
miriam_dzurakova@vuv.cz, frantisek_pavlik@vuv.cz, igor_konvit@vuv.cz, libor_chlubna@vuv.cz